

EKSKLUZIVNO:
Monika Salzer,
ustanoviteljica
pobude Babice
proti desnici

Starejše ženske doslej še niso bile v ospredju kot sila s skupnimi političnimi stališči. A kdo pravi, da v prihodnje ne bo tako? Osebe v zrelih letih imajo o tem, kar se dogaja v družbi, jasno mnenje, pravi Monika Salzer, ki je na Dunaju ustanovila platformo Babice proti desnici. Za prihodnost njihovih otrok in vnukov gre. Zato želijo o nevarnostih desničarskih sil in ekstremizma javno govoriti in pokazati, da jim ni vseeno za prihodnje generacije.

Tekst: **STANE MAŽGON**
Prevodi citatov iz nemščine:
DARJA ERBIČ

Ko se je Monika Salzer pred dvema letoma odločila, da ustanovi pobudo Babice proti desnici, ni niti slučajno mislila, da bo to že v kratkem času preraslo v pravi mednarodni fenomen.

Prav nasprotno: odločitev je bila skoraj osebna. Takrat je preživljala težke dneve. Le malo pred tem ji je umrla mama, in to je bil razlog, da se je prepustila spominom. Sedela je pri mizi in brskala po albumih s fotografijami svojih prednikov. Bili so preprosti ljudje zelo različnih poklicev, od tovarniških delavk in delavcev do voznika tramvaja, učiteljice in tajnice. Na fotografijah so bile impresivne ženske, samostojne in močne v težkih časih. Na njihovih obrazih je bilo opaziti srčno in skoraj nalezljivo odločnost. Borile so se za preživetje, ljubezen, otroke in vnuke. Z drugimi besedami, za bistvene stvari. Svet njenih prednic so zaznamovali velike izgube, vojna in uničenje.

Ko je razmišljala o prednikih, se je zavedela, da so tako njena generacija kot generacije njenih otrok in vnukov odraščale v večinoma mirnem obdobju in urejeni demokratični državi. Evropa se je združila in obljubljala na videz neskončno svobodo.

A ta ni večna in samoumevna. Po Evropi se je začel vzpon ekstremističnih desničarskih sil. Tako je bilo tudi v Avstriji, kjer je bila prav takrat že drugič v zadnjih desetletjih v vladi stranka skrajne desnice, tako imenovani svobo-

Če si star, še ne pomeni, da moraš biti tiho!

Knjiga ima podnaslov Zakaj se borimo za prihodnost naših vnukov. Za zdaj je izšla le v nemščini, a si zasluži, da bi jo lahko brali tudi v drugih jezikih.

dnjaki. Ironično je, da prav ta stranka ogroža težko pridobljene vrednote, za katere so se borili predniki na Monikinih fotografijah: svobodno, strpno in odprto družbo.

Platforma na spletu. Takrat se je Monika Salzer odločila, da ustanovi platformo z imenom Babice proti desnici. To je naredila na Facebooku novembra 2017. Rekl bi ji lahko tudi pobuda ali gibanje, saj danes vključuje vse somišljenike, ne le babic, kot omenja ime.

Platforma je postala združenje in po vsej Avstriji so začele nastajati skupine enako mislečih. Takoj zatem so aktivne članice začele demonstrirati proti desničarski politiki, pripravljati shode in proteste. Danes so že prepoznavne in njihova stališča jasna. Čeprav niso politična stranka in si ne želijo se-

dežev v parlamentu, je znano, da jih omenjajo tudi politiki na položajih. Morda jih previdno opazujejo, da jim v prihodnje ne bi začele mešati štrn. Babice sicer poudarjajo, da niso pletilno društvo, kot vsi kdoli ironično pripomni, ampak imajo resen program.

Knjiga kot program in osebna izkušnja. Monika Salzer je pred kratkim v knjigarni Thalia v središču Dunaja predstavila svojo knjigo, ki ima enak naslov kot platforma, torej Babice proti desnici. Ob tej priložnosti smo se z njo pogovarjali o dosedanjih izkušnjah – osebnih in tistih, ki jih je doživela kot predstavnica pobude.

»Nikakor nisem pričakovala, da bo odziv na mojo pobudo tako velik. Nisem si mislila, da bomo v dveh letih prišli tako daleč. Po drugi strani pa je to razumljivo. Politika je v Avstriji postala zelo

radikalna. Vedela sem, da bo vlada (zdaj že prejšnja, v kateri so sodelovali tudi avstrijski skrajni desničarji), slaba, a vse je postalo še slabše od pričakovanega. Povezava s svobodnjaki je bila pripravljena uničiti našo demokratično skupnost, da bi lahko ostala na oblasti.«

Prepoznavnost je torej prišla kot nekaj samoumevnega. »Res je, ni se nam bilo treba prizadevati zanjo, saj so drugi začeli prihajati k nam in prosili za intervjuje. Veliko ljudi je bilo zanimivo, kaj pravzaprav zahtevajo babice. Pa ne le lokalno.«

Že o prvih demonstracijah na Dunaju so poročali najpomemb-

Univerzalnost sporočila

Knjiga Monike Salzer je manifest in kronika gibanja Babic proti desnici, je subjektivni pogled avtorice na politično zgodovino avstrijskega desnega ekstremizma in populizma, hkrati pa segment iz njene osebne zgodbe. Predvsem pa je izraz posebnega ženskega humanizma, ki izhaja iz njenih izkušenj emancipirane izobraženke, evangetičanske teologinje in terapevtke, matere in babice. Pravi, da ni političarka, je pa strastna »politična žival« (Aristotel: zoon politikon), ki ji je mar za demokratične pridobitve. Zaveda se njihove velike ogroženosti v današnji politični pokrajini, zato se ne pusti pregnati za domače ognjišče. V tem je tudi univerzalnost njenega sporočila – čeprav govori predvsem o sodobni Avstriji, nagovarja pomemben del civilne družbe po vsem svetu in mu daje nov glas.

nejši svetovni mediji. Potem ko je o Babicah proti desnici pisal New York Times, se je sprožil val zanimanja zanje. Kmalu so o njih poročali še drugi: Le Monde, BBC, Sydney Morning Herald. »Pričakovali smo nekaj medijskega odziva, a tako velikega nikakor ne! Naša zamisel je bila očitno kot sprožilec. Ko smo pritisnili nanj, se je ta razširila po vsem svetu, ne da bi jo usmerjali. Po dveh letih lahko povem, da smo v tem času veliko delali, a nastalo je več, kot smo pričakovali.«

Staromodne predstave – o starosti

»Obstajajo številne staromodne predstave, kaj stare ženske smejo in kaj ne; nekatere so aktualne še danes. Starke naj se zadržujejo v ozadju. Lahko berejo svojim vnukom, a naj preveč ne pridragijo. Naj predano prispevajo k dobrobiti družine in se ne ukvarjajo same s sabo. Naj ne nastopajo v javnosti. V patriarhatu so bile starejše ženske vedno odvisne od podpore družine in zlasti sina kot poglavarja družine. Niso imele besede, niso smele nič zahtevati ali se pritoževati. »Biti star ne pomeni, da moraš molčati« je bil začetni moto našega gibanja. Ne gremo na ulice kot molčeče starke, besedo razumemo kot svojo lastnino. Si vzeti besedo, se prijaviti k besedi, se boriti za besedo, braniti svobodo besede je temeljno za vsako politično dejavnost.

Ni razumnega argumenta proti temu, da gredo starejši ljudje protestirati na ulice, s čimer branijo svoje državljanke pravice. Številne babice, ki so prešibke za proteste, nas podpirajo na spletu. Če si nepokreten, še ne pomeni, da ne moreš razmišljati. Zelo osvobajajoče je, če v starosti ugotoviš, kakšne možnosti participacije obstajajo. Zato sem srečna, da sem skupaj z drugimi uspela ustvariti ta prostor za nas starejše ženske. Mnoge si prej niso upale, kar si danes upajo z našim gibanjem: se glasno izreči proti desnici, korakati po cestah in se zoperstavljati policijskemu nasilju, sprejemati odobravojoče nasmehe mladih, čutiti moč v skupnosti. Babice so postale 'nova mladina'. Tako se pogosto počutimo in mladi nas sprejemajo z naklonjenostjo.«

Monika Salzer:
» Pogosto me vprašajo, kaj lahko babice dosežemo. Moj odgovor je, da je najpomembnejše imeti sporočilo in ga predati naprej! Tudi če samo peščici ljudi. Naša politična prepričanja, izkušnje in spoznanja predajamo naprej, ne glede na to, kako jih bodo drugi razumeli. «

FOTO: STANE MAŽGON, CHRISTOPHER GLANZL

Sovpadanje z aktivizmom mladih
»Angažma mladih z njihovimi 'petki za prihodnost' in naš angažma se dopolnjujeta: samo odprta, demokratična družba se lahko sooči z grozečo podnebno katastrofo. Podpiramo in spremljamo kritično mladino, saj smo del iste zgodbe.«

in transparenti enkratne ter prepoznave. To jim uspeva, saj je ena od članic nasmejana povedala, da je neki otrok ob cesti, po kateri so babice hodile s transparenti, glasno vzkliknil: »Poglejte, babice prihajajo!«

▶ pravkar izdane knjige Monike Salzer. In s tem v zvezi posredujemo še njen kratki, a jasni navsvet slovenskim babicam: »Dvignite se proti desnici!«

Zakaj so se organizirale babice, ne pa morda dedki? Prav lahko bi nastalo tudi gibanje Dedki proti desnici. »Moški se ne počutijo odgovorni za družino tako kot me, ženske. Ne skrbijo enako za otroke. Moški se radi borijo, ženske pa rade poskrbimo za stvari.«

Monika Salzer večkrat poudari, da je jezna, ko vidi, kako potekajo stvari v družbi, a takoj doda: »Bolje kot biti jezen in izražati čustva je iskati pravo rešitev z razumom. Politiki se v današnjem času ukvarjajo le še s čustvi. Biti bi morali bolj inteligentni in manj čustveni. Vendar

prav desnica izrablja in potrebuje veliko čustev.«

Babice prihajajo! S pisanimi kapami! O trenutnem članstvu Monika Salzer pravi, da je zelo raznoliko. Glavnino seveda tvorijo ženske v zrelih letih, a podpirajo jih tudi mladi in moški (teh je okrog osemnajst odstotkov) vseh starosti. Raznolikost je mogoče videti na shodih in protestih. »Članov ne štejemo, preveriti pa je mogoče število sledilcev na družbenih omrežjih. Dobrodošel pa je vsak, ne le babice, če le podpira naše ideje. Z nami protestirajo tudi dedki, starši z otroki in mlajši ljudje, študenti in šolarji, ki jih skrbi prihodnost.«

Eden od prepoznavnih znakov članic gibanja so pletene kape.

Same jih napletejo – članicam dodajo, za tiste, ki to zmorejo prepoznati, nekaj samoironije. Seveda so babice v splošni predstavi tiste dobričine, ki vnučkom pležejo kape. A zmorejo tudi še kaj več. Ob neki priložnosti je Monika Salzer sicer poudarila: Nismo krožek za ročna dela. Smo resna pobuda! Kljub temu želijo biti s pletenimi kapami v rdečih odtentkih, s poudarjeno rdečo šminčko

Monika Salzer

»Nisem političarka in si to tudi nikoli nisem želela postati. Mislim, da imam za politiko prerahle živce, poleg tega pa tudi nisem rojena strateginja. Ni v mojem stilu govoriti za zaprtimi vrati, se čustveno zadrževati, v javnosti bojevati s političnimi nasprotniki in potem složno oditi z njimi na pivo. Politika je obrt, za katero so gotovo potrebna dolga leta vaje. Politika je tudi dolgotrajno sedenje na sejah in sestankih. Jaz pa ne morem biti dolgo na miru.«

Ne prenesem revščine

»Govoriti o revščini je lahko, o revnih ljudeh pa že malo težje. Ne prenesem revščine in ne razumem ljudi, ki jim je vseeno zaradi revščine njihovih sovržnikov. Še manj razumem tiste, ki so ponosni na svoje bogastvo. Nikoli si ne želim razmišljati tako preprosto. Danes vsi vemo, da sta revščina in bogastvo predvsem podedovana. Ali naj bom ponosna na to, da sem nekaj podedovala? V Srednji Evropi je – v posmeh ideji socialne države – veliko revnih. V Avstriji, ki je ena najbogatejših evropskih držav, več kot 300.000 ljudi razpolaga s samo 600 evri na mesec. Revni trpijo za depresijo in drugimi boleznimi, umirajo prej, zlasti so prizadeti ženske in otroci.«

Vsestranska Monika Salzer

Monika Salzer se je rodila leta 1948, torej je odrasčala v povojni generaciji, ob starših, ki so preživeli obe svetovni vojni in nosili travme težkih preizkušenj. Njena družina ima večnacionalne korenine, predniki so se selili po evropskih mestih, preden so se ustalili na Dunaju. Tu je Monika Salzer končala gimnazijo in višjo medicinsko šolo, nato je študirala še psihologijo in teologijo. Po diplomi je postala evangeličanska pastorka v eni od večjih dunajskih bolnišnic. Daljše obdobje je opravljala delo bolnišnične evangeličanske kaplanke in za to delo usposabljala prostovoljce ter o tem področju pisala teoretska dela.

Kasneje je postala terapevtka in odprla svojo ordinacijo, kjer je delala do upokojitve. Javnost v Avstriji Moniko Salzer dobro pozna tudi zaradi njenih kolumn v časopisih in revijah, poleg tega pa je leta 2013 nastopila v televizijskem šovu Zvezde plešejo. Vsi, ki vitalno gospo srečajo in poznajo, potrjujejo, da je polna idej in energije, ob tem pa tudi šarma in karizmatičnosti.

Babice so naštudirale tudi svojo himno. Besedilo je prav tako napisala Monika Salzer in je svojevrsten spevni manifest. Zapele so jo na začetku predstavitve nove knjige in med petjem refrena vse hkrati vstale. Prava uporniška pesem spominja na katerega od znanih Brechtovih songov ter se odlično ujema z bojevitim in bistroumnim nabojem počoje množice.

Seveda nekateri skušajo babice podcenjevati (to znajo na forumih povedati tudi z žaljivkami in posmehom) in jim pripisovati, da so kot aktivistke predvsem komične. Pa naj si tako mislijo, pravijo odločne gospe, a to njihovih prizadevanj ne bo zmanjšalo. Prav nasprotno. Babice se povsod po Evropi in drugje v svetu povezujejo ter kažejo, da so se sposobne zoperstaviti velikim silam in interesom. Tako kot generacije babic pred njimi, v zgodovini, iz katere se nismo ničesar naučili. ■

O odgovornosti babic

»Ob meni spijo moji vnučki, privili so se drug k drugemu in k meni. Skupaj smo se ulegli, vsi utrujeni od neprespane noči. Raztegujejo se v vse smeri, s svojimi majhnimi odprtimi usti vdihujejo topel zrak spalnice, mirni in potopljeni v spanec, v življenje, v karkoli ima priti. Čutim globoko ljubezen do njih in veliko željo, da bi jih obvarovala, da bi lahko živeli, dobro živeli.

Saj samo odgovorni za dobrobit naslednjih generacij. Marsikdo reče: 'Ne obremenjuj se, nič ni od tebe odvisno, odpočij si že končno.' Nekateri pa se zavedajo: 'Nam je bilo dobro, in kaj ostane generacijam za nami? Upravičeno imamo slabo vest, ki se nam prikrađa ob govorih Grete Thunberg. Mi smo uživali v letih debelih krav, naše vnuke pa čaka svet, ki je za človeka vse manj prijazen. O pokojninah bodo lahko samo sanjali.'

V finščini obstaja pojem 'mum-mola'. Pomeni dom, kjer živi babica, kraj varnosti, otroštva in vonja po babičini kuhinji. Za to se počutim odgovorna, skupaj z drugimi babicami iz našega gibanja: dati našim vnukom varnost, kakršne moja generacija ni poznala, se zavzemati za to, da bodo odrasli v družbi, ki ni uničena, ki otroke jemlje resno in je do njih odgovorna. Pri tem zame niso pomembni samo moji otroci, ampak vsi otroci.«

(odloemek iz knjige *Babice proti desnici*)

Muhe v moji TV-mreži

PIŠE: BERNARDA JEKLIN

Groza! Johnson se je ostrigel in počesal!

Govor je seveda o aktualnem in zloglasnem skuštranem predsedniku angleške vlade, o kom drugem neki. Oni dan, kak teden bo od tedaj, sem se skoraj onesvestila, ko sem ga na BBC ugledala s skrbno urejeno glavo, na kateri je tičalo pol manj tistih tipičnih blond las kot ponavadi in ki je prese-netljivo kazala kar močno sled glavnika. Počutila sem se prav slabo, kajti to ni moglo napovedovati nič dobrega. Res se je pozneje izkazalo, da je bil na poti v Bruselj, kjer je najbrž želel izpasti čim bolj normalno; siceršnja podoba njegovega lasišča je očitno namenjena predvsem ekscentrični domači publiki. Po tistem se je javno, pred kamero, razkazal končno tudi s punco ob strani, držala ga je pod roko in očitno sta vodila na sprehod malega psa, tudi skuštraneja in tudi blond, a s precej bolj urejeno pričesko kot sprehajalca. Tudi punca je bila namreč precej skuštrana, tako kot fant, a na drugačen, civiliziran način in je bila seksi kot vrag. Klobuk z glave.

Sicer pa zadnje čase ni mogoče gledati več ne BBC ne CNN in me to seveda žalosti. Na BBC navijajo do onemoglosti svoj brexit, na CNN pa impeachment z enakimi problemi, čeprav na prvi pogled ni videti čisto tako. Brexit. Impeachment. Brexit. Impeachment. Noro.

Natanko pred tednom dni je bil sicer blagoslovljen spored, ker je bila kitajska sedemdesetletnica, se ve, česa, komunistične države, in smo lahko tisti, ki nas je to zanimalo, uživali v mogoč-ni proslavi, predvsem v paradi, ki so jo Kitajci umesili s svojo največjo šeflo. In kolikšna je največja šefla velikanske Kitajske, si ni težko predstavljati. Bilo je po pričakovanju nadvse megalomansko in nadvse slikovito, brez najmanjše napakice, velikanska in mogočna paša za oči, ki se jo je splačalo vsaj malce pokozumirati.

Ahkrati s kitajsko sedemdesetletnico se je v Hongkongu ustrezno stopnjevalo tudi v glavnem mladinsko protestništvo v središču mesta, ki zdaj traja že veliko dolgih tednov in je vmes tudi že nekoliko popustilo, a je na tak dan, kot je sedemdesetletnica revolucije v Pekingu (in seveda tudi povsod drugod, a središčna proslava je bila kajpak v prestolnici), močno oživilo in ustvarilo tudi nasilne pospeške. Menda prvič doslej so nekega

mladca protestnika vojaki ustrelili v prsi, nekaj ur po tistem pa so Američani sporočili, da je sicer ranjen, a pri zavesti in v bolnišnici. Dogajanje v Hongkongu je vseskozi grdo in depresivno in včasih me neustavljivo spomni na čase, ki morda spet prihajajo tudi bližje našim krajem. Ni namreč nujno, da se umre prav zaradi zastupljenega podnebja, lahko te tudi preprosto počijo. To se dogaja po svetu vseskozi in ne vem, zakaj naj bi bili pri nas še dolgo izjema.

Izredno me tudi moti, kako odrasli svet skoraj povprek obravnava švedsko podnebno Greto, sijajno šestnajstletnico, ki nekoliko spominja na Don Kihota. Smejijo se ji. Če se ji ne smejijo, jo vsaj na debelo omalovažujejo; se ji posmehujejo, odmahujejo ob njenem imenu ali vsaj omembi njenih samotnih bitk, mahajo z žaljivimi diagnosticami na račun njenega zdravlja in podobno. Zame je švedska Greta junakinja našega časa in upam, da jih je kar nekaj, ki vsemu navkljub mislijo podobno kot jaz. Tisti njen razjarjeni govor v Združenih narodih, ki je najhujša tarča posmeha, bo lepega dne spet odmeval, brez skrbi. Takrat se mu nihče več ne bo smejal. A bojim se, da bo tedaj že za vse prepozno.

In zdaj seveda obvezno, čeprav žal spet ni mogoče brez običajne zamude, še k odbojkarjem. K tisti grozni bitki s Srbi v Parizu, ki je odločala o prvaku. Pametni so šli raje na sprehod v naravo in ohranili živce. Mi, nesrečniki, ki nam ni mar lastnega duševnega zdravlja, smo gledali in trpeli. Jaz sem bitko, o kateri je govor, za zasebno rabo poi-menovala kar slamoreznica izpod Kalemegdana, in se ve, zakaj. O slamoreznici je vse jasno, s tem seveda mislim na srbski blok, ki je najvišji in najbolj krut, najbolj neubranljiv odbojkar-ski blok na svetu, Kalemegdan pa je mogočno starodavno obrambno zidovje nad Donavo in eden od beograjskih najprepoznavnejših simbolov.

Vse se je končalo, kot se je glede na razmerje sil pač moralo končati in kakor je velevalo stanje stvari pod mrežo. Srbski blok je ukrojl izid tekme in tu ni kaj dodajati, je pa seveda res, da je imela Slovenija, povsem razumljivo, pač tudi slab dan. A tudi ko bi imela dober dan, so bili Srbi tisto nesrečno nedeljo boljše moštvo. S spom ali brez njega. Psa (spet) omenjam zato,

ker so nekateri duhovno manj podprti rojaki po tistem ugibali, da je bil pes na tekmah do tiste nedelje, ko pač ni več smel v pariško dvorano, nekakšen vsemogočni fetiš, ne samo maskota, da je našim nosil srečo in zmage in podobne domislice zelo preprostih domačih duhov, ki pa nam, roko na srce, niso čisto tuji in nepoznani.

Je bilo pa lepo, kako množično so se naslednjega dne zbrali Slovenci v mestnem središču prestolnice in kako toplo so pozdravili naše odbojkar-sko moštvo, pa seveda tudi druge ta čas zmagovite športne velikane, ki so se jim pridružili. Sijajno bi bilo, ko bi se začele uresničevati sanje, ki jih nekateri pri nas sanjajo že kar nekaj časa. Tu nastopa Slovenija kot čudežna mala deželica sredi Evrope, ki s čarobno paličico izdeluje vseh sort mednarodne športne junake: tiste iz samotarskih športov, pa tudi takšne, ki nastopajo v ekipnih. Da, to bi bilo res krasno in v teh časih se celo ne zdi povsem neuresničljivo. Za zdaj pa je še stvar vere.

Za konec pa še: adijo, Adria Airways! Adijo, čedni vitki beli ptič, ki je bil malce tudi turkizen in moder in mi je sleherni letališče v belem svetu, kjer sem ga na letališki ploščadi ugledala, brž napolnil srce z nekim pristnim in preprostim sentimentom. Naša Adria. Slovenska Adria. Pomembna vez z domom na eni strani in z višavami neba na drugi. Kadar sem stopila z vrha stopnic in trup letala, sem bila v hipu spet doma. Ni bilo treba čakati, da bomo najprej preleteli domačo mejo in se spustili na brniško letališče, ki je zdaj že nekaj časa tudi drugo, Fraport se mu pravi; dovolj so bili tisti sedeži in naše punce v čednih turkiznih opremah stevardes, ki so se mi smehljale v pozdrav, in pogosto so mi naredile malo veliko uslugo, ki sem jo znala ceniti. Vedele so, kaj sem po poklicu in česa bom najbolj vesela, še posebej kadar sem se vračala z vsakovrstnih dolgih poti: od nekdaj čira čara scoprale jutranji, še sveži izvod Dela tistega dne in mi ga napol skrivaj in zarotniško potisnile v roke, in po tistem sem bila v hipu res spet doma, naj je bila pot, od koder sem se vračala, še tako daljna.

Adijo, ptič. Adijo, punce v nebesnomodrih uniformah. Denimo, da se kdaj kje le še vidimo. Čemu pa so sicer čudeži?

